

Előfizetési feltételek:

Szétküldéssel
 helyben vagy vidékre postán:
 Egy hóra 1 kr.
 Negyedévre 1 frt — kr.
 Félévre 2 frt — kr.
 Egész évre 4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:

Kossuth Lajos-utca. (Biharmegyei
 takarékpénztári épület), hova a hirdetések
 és az előfizetés-díjak küldendők.

Egyes szám ára 7 kr.

HÉTFŐI

ÉRTESÍTŐ

TARSADALMI HETILAP.

Hirdetések díja:

6 hasábos petítisorért egyszer . . . 6 kr.
 Háromszor és többször 4 kr.
 Nyilttér 4 hasábos petítisorért . . . 20 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetés és
 nyilttérért 30 kr.
 Reklamok soronkint 1 frt.

Szerkesztési iroda:

Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei
 takarékpénztári épület).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

Forrongó élet.

Mintha az események kissé szüneteltek volna az utóbbi időkben a lángba borult Balkánon.

Mindenesetre némileg megnyugtató az is, hogy tovább fejlődése nincs a történeteknek mindaddig.

Egy görög politikus a helyzetről.

Budapest, febr. 21. (A „H. E.” eredeti távirata.) A görög kabinet magatartásának okaira vonatkozólag a viszonyokkal teljesen ismerős egyik görög politikus tollából a „Kel. Ért.” a következő érdekes közléseket kapja:

A határ megerősítése a török kormány részéről elrendelt nagy mezőn csapat összpontosításnak volt a következménye. Ez még a krétai lázadás előtt volt. Assim bég a török követ e csapat mozgósításokat helyőrség változással okadatolta és az egész adminisztratív természetű intézkedésnek jelezte. A konstantinápolyi görög követnek Mavrogordato hercegnek pedig a ragyvezér kereken kijelentette, hogy a török kormány kénytelennek érzi magát a görög és bolgár határon óvintézkedéseket tenni, hogy a forradalmi bandáknak Mazedóniába való behatolását megakadályozza. A két válasz közötti különbség és azon körülmény, hogy az összpontosított csapatok száma jóval nagyobb volt, semhogy ezt a jelzett céllal okadatolni lehetett volna, különösen pedig a konzulok azon jelentései, hogy a határvidéki muzulmánok közt fegyvereket osztottak szét, valamint az alban basibuzukok szervezése kényszerítette a görög kormányt, hogy bizonyos eshetőségekkel számot vessen.

Közbe jött a krétai lázadás és ismertese az események melyek azóta történtek. A görög kormány igen jól tudja, hogy a törökök csakis a szárazföldön gyakorolhatnak megtorlást és ennek megfelelő teszi meg óvintézkedését. A hadsereg békelettségét körülbelül 18—20000 embert közvetlen a határnál összpontosítja. Ehhez jönnek a tartalékosok; az 1885—86-iki mozgósítás megmutatta, hogy Görögország 6—8 hét alatt 50,000 főnyi harcra képes csapatot tud összehozni, a melyek száma a népfelkelőkkel 160,000 főre emelkedhetik.

Görögország e szerint még hosszabb háborúra is kellő emberanyag felett rendelkezik, a melyet azonban csak a legnagyobb pénzügyi erőfeszítéssel lehetne együtt tartani. Egy ilyen szárazföldi háború eshetőségei az összes komolyan gondolkodó politikai körök a legnagyobb aggodalommal töltötenek el, mivel a siker kétséges, az ország ellenben mindenesetre gazdaságilag és pénzügyileg évtizedekre visszamenne. — A kormány szintén érzi ezt, a nép pressziójával szemben azonban tehetetlen.

Az új görög követ.

Athén, február 21. (A „H. E.” eredeti táv.) Burián István az athéni új osztrák magyar követnek kinevezését, mint a „Kel. Ért.” jelent, az egész görög sajtó pártkülömbőség nélkül a legrokonszenvesebben fogadja. Megérkezését mára várják. Széchenyi Manó gróf a ki az ügyeket eddig vezette, egyelőre mint követségi titkár Athénban marad.

Követek tanácskozása.

Konstantinápoly, február 21. (A „H. E.” ered. táv.) A múlt héten a szultán több ízben is magán kihallgatáson fogadta a német nagykövetet. Minthogy ily kihallgatások a Ramazán idején a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak, török politikai körökben megvannak sériődve, hogy Vilmos császár és a szultán között fontos eszmecsere folyik. Taffik basa külügyminister mostanában mindennapos vendége a német nagykövetnek.

H I R E K.

* **Villamos vasút Debreczen—Nagyvárad között.** Kisbaari Kiss Ferencz és erdektársai által Debreczen és Nagyvárad között tervezett villamos vasút közeledik a megvalósulás felé. Az előmunkálatok már annyira előre haladtak, hogy az engedélyesek kérelmére a kereskedelemügyi miniszter a közigazgatási bejárást és elrendelte s annak kezdő helyéül a debreczeni városházát tüzte ki márcz. 22-ére. A városi tanács és a közigazgatási bizottság ma kapta meg a miniszternek erről szóló rendeletét azon felhívással, hogy képviselőket küldenek ki a bejáráshoz, a mely márcz. 22-én a villamos vasút Debreczen határára átvonuló szakaszának irányát, illetőleg ut fel- és átjáróit, áttervezését, stb. állapítja meg. Másnap Hosszapályiban Pályira és Pocsajra nézve, 25, és 26-án pedig Nagyváradon Kis-Marjára, Kerekire, Pelbárthidára, Biharra, Püspökire és Nagyváradra nézve folytatják a közigazgatási bejárást, melynek vezetője Vértessy Kálmán miniszteri titkár lesz.

* **A varázsló bűnhődése.** Nevezetes ember volt a belényesi járásban Nyika Nyisztor szódi lakos. ki babona meg kuruzsolás által nagy hírnévre tett szert. Tudta a módját, miként lehet a megunt asszonyt láb alól eltenni, meg viszont, hogy tud a kívánatos szép menyecske unalmas urától megszabadulni, hogy aztán a titokban folytatott viszonyt nyilvánosan, szabadban gyakorolhassa. Mondják, hogy sokan köszönhetik neki boldogságokat, de azt is, hogy sokat tett boldogtalanná. El hó 16-án egy ilyen körútra indult Nyika Nyisztor és ezuttal Budorásán kellett volna a szerelmes pároknak utját álló egyéneket elbabonázni, de a természet megbabonázta jó Nyika Nyisztor a falu felső végén a „Dimbu Matyuluj” nevű helyen egy ér partján megfagyott, lábai belefagytak a vízbe, honnan nagy bajjal tudták a hulla házába szállítani hol Markovits Károly szolgabíró és Dr. Grunvald járási orvos vették kezelés alá a sok idült előidéző és megrontó Nyika Nyisztor.

* **A szentes mandátum ügyében,** mint tudósítónk iáviratozza tegnap délután Tasnády Antal dr. Szentes város volt polgár mesterének vezetése alatt vagy tizenkét tagú küldöttség tisztelgett a függetlenségi és 48-as párt körben Kossuth Ferencznél. A küldöttség este a párt tagjaival tanácskozott a Szentesen legközelebb megejtendő képviselőválasztás ügyében. A márcz. 7-én történő választás elé a párt nagy bizalommal tekint.

* **Gazdasági főiskola.** A földmívelésügyi miniszter az ezidei költségvetésbe 8000 frtot vesz föl egy Budapesten letesítendő gazdasági főiskola személyi és dologi kiadásaira. A főiskola agrár-egyetem lesz, a tudomány-egyetemből teljesen elkülönített intézményképen s nem úgy mint tervbe volt véve, hogy a tudományegyetemen lesznek agrár professzorok. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, mint az Agrár Értesítő jelenti, e kérdésben ankétot fog egybehívni a mint a földmívelésügyi költségvetési vita végére kilátásba helyezett ankétok befejezendőnek, s a kérdésben tett előtanulmányok a minisztérium kebelében eredményre vezetnek. Az ankét nyomán az intézet fölállításának előmunkálatát még ez évben meg akarja tétetni a földmívelésügyi kormány.

* **A felekezetenküliek szaporodása.** Arad-megyében a felekezetenküliek csoportja napról-napra nagy mértékben szaporodik. Az országos statisztikai hivatal felkeresésére a polgármesteri hivatal összeállította Aradon a felekezetenküliek számát. E kimutatás szerint a polgári házasság életbeléptetése óta magában Arad városában 46-ra szaporodott fel a felekezetenküliek száma, a kik közül 27 nő és 19 férfi. Ha ennyi a bejelentettek száma, ugy a be nem jelentettek száma bizonyára Aradon legalább is harminczszor annyi. Az egész megye területén 1200 felekezetenküli ember él, a kiknek kétharmada nő és csak egyharmada férfi.

* **Aradi ujságírók mulatsága.** Fényesen sikerült estélyt rendeztek tegnap — mint tudósítónk táviratozza, — az aradi hírlapírók az ottani Fehér Kereszt-fogadó nagytermében. A város előkelősége, (köztünk Fábrián főispán és családja Kaffka ezredes és Szathmáry Gyula alispán) tekintélyes számmal vettek részt az estélyen, melyre budapesti hírlapírók is szép számmal mentek el. A terem természetesen annyira zsúfolt volt, hogy mozogni is alig lehetett. A vidéki kollegák derekasan kitétek magukért a rendezésben és a sok bálak Arad elsőrangú elite-mulatságává emelték a mai bált. A táncz előtt koncert is volt, ennek keretében pedig élő ujság, melynek szövegét szép aradi leányok csevegték el igen kedvesen. Huszonnyolcz szebbnél-szebb szereplő jutott az élő ujságra, mely ilyenformán az első virágújság lett, anélkül azonban, hogy szellemességének töviseit érezte volna. Nagy tetszést keltett és meleg ünnepeztetésben részesült Hegyi Aranka asszony, a népszínház primadonnája, ki három énekszámot adott elő, viharos hatást keltve: Paulyné-Adorján Berta asszony pedig A kevlári bucsu-t adta elő, szintén nagy sikert aratva. Raskó Géza egy madrigal előadásával tetszett. A hangversezyt táncz követte.

Táviratok.

Öngyilkos jogász.

Budapest, február 21. (A „H. É.“ eredeti távirata) Galté Elek kalocsai születésű 22 éves joghallgató vasárnap délelőtt Röck-Szilárd utca 20 sz. a. levő lakásán föbe lőtte magát. A mentők a Rókus kórházba szállították, hol délután meghalt. Hogy miért lett öngyilkossá, azt nem tudják.

Megunt szerelmi dráma.

Budapest, február 21. (A „H. É.“ eredeti távirata) Alig két hét alatt most már az ötödik dráma játszódott le a fővárosban. A kis Stáció utcában a Becsalinak nevezett házban Mészáros Ferenc szeszprémi kovács legény melibe lőtte forgópisztolyával Kiss Juliánna mezőkereszti születésű szeretőjét, aztán maga ellen fordította a gyilkos egyvert. Mind a kettő haldoklik.

A Nagyváradi Takarékpénztár közgyűlése.

Nagyvárad, 1897. február 21.

Biharvármegye e régi és szilárd pénztárára tegnap tartotta évi rendes közgyűlését. Az ülésen jelen voltak a következő részvényesek:

Dr. Baróthy Ákos 1, Beczkay Lajos 1, Bozóky Alajos 1, Bösörényi Géza 1, Csobanczy Lajos 1, Faliczky Viktor 2, Fazekas Imre 1, Fényes Manó 10, Frankó Endre 1, Grósz Albert 1, Hanzely István 2, Heringh Sándor 1, Hoványi Géza 7, Hoványi Gyula 8, Huzella Gyula 6, Justh Károly 1, Kaczián Károly 1, Keller József 2, Kour.d Márk 3, Kovács Béla 1, Lakatos Antal 5, Lévay Zsigmond 8, Lopusnyi Gyula 1, Pally Lajos 6, Papp János v. tanácsos 1, Papp János m. főjegyző 1, Id. Rimánóczy Kálmán 1, Sal Ferenc 2, Sebestyén Lajos 7, Ifj. Sipos Árpád 1, Szász August 1, Sonnenfeld Zsigmond 1, Wallner Ödön 1, Zatureczky Albert 1 részvényes.

Sal Ferencz elnök megnyitotta a gyűlést és miután konstataulta, hogy elegendő részvényt tettek be, a szavazatszedő bizottság tagjainak Lopusnyi Gyulát, Vallner Ödönt és Fényes Manót ajánlotta.

Ezután Hoványi Géza vezérigazgató olvasta föl a részvényesek általános éljenzése között a következő igazgatósági jelentést:

Tisztelt közgyűlés!

Midőn az 1896-ik. intézetünk 50-ik. üzletéről jelentésünket előterjesztjük, e helyen csak jelezni kívánjuk, hogy intézetünk felszázados multjának mikénti méltó megünneplésével külön jelentésünkben foglalkozunk.

A lezárt 50-ik év üzleteredménye — elte-

kintve a mult évben a Belényes-vaskóhi vasút szám-láján elért 23.912 frt 44 kr. rendkívüli nyereségtől — az előző évinél kedvezőbb, mivel azt mintegy 5000 frttal meghaladja, jóllehet az értékpapír-szám-lán 4745 frt 75 kr. nem tényleges, hanem az ár-folyam-bülönbözetből származó veszteség mutatko-zik. Ha tehát a tartaléklapok 7886 frt 25 krt tevő 5 százalékos kamata és az értékpapír árfolyam-különbözetétől eltekintünk, akkor az 1896-ik év üzleteredménye 103.495 frt 07 kr. Tehát az intézet fennállása óta elért legnagyobb tiszta üzleti eredmény.

Bejelentjük, hogy a mult évi jelentésünkben jelzett, a tisztviselői létszám és tisztifizetések tárgyában javaslatunkat külön jelentésben terjesztjük a tisztelt közgyűlés elé.

Ezek után indítványozzuk, hogy a tartaléklap 7886 frt 15 krt tevő kamatának levonása után jelentkező 90.863 frt 07 kr. jövedelemből fordítsassék.

1. Leírásokra, még pedig:

A váltó számlán 5.345 frt 75 kr.

Adósok folyó számláján 3.502 frt 32 kr.

Ingatlan számlán 2.963 frt 06 kr.

Értékes felszerelvények számláján 1.500 frt

Perköltség és ovatólási számlán 616 frt 46 kr.

2. Tartaléklap gyarapítására 19.421 frt 91 kr.

3. Jótékonycélra az évközben adott 70 forin-ton kívül 1500 frt.

4. 50 éves jubileumi alapra 5.000 frt.

5. Társasági tiszti nyugdíjalapnak 1.000 frt.

6. Igazgatók jutalékául 6.674 frt 20 kr.

7. Felügyelők jutalékául 2.002 frt 24 kr.

8. Vezérigazgató jutalékául 3.337 frt 10 kr.

9. Tisztviselők javadalmazására 2.000 frt.

10. Osztalékul részvényenként 120 frt 36.000 frt.

Indítványunk elfogadása esetében tartalék-alapunk 157.715 frt 04 krról 185.033 frt 20 krra fog emelkedni, vagyis ez évben 27.318 frt 16 kr. csatolatik a tartalékalaphoz.

A nyugdíjalap gyarapítására javasolt összeget ezen alapnak meelőbbi növelése czéljából a tényleges szükség igényli.

Tisztelt közgyűlés!

Midőn a felügyelő bizottsági jelentés meghall-gatása után a betérjesztetj mérleget erre vonat-kozó indítványaink megszavazása által végleg meg-állapítani és a felmentvényt az 1896. évről ugy az igazgatóság, mint a felügyelő bizottságnak megadni és a részvényenként megállapítandó 120 frt osztal-ék a 18-ik szelvény ellenében f. kó 22-ik napjától leendő kifizetését elhatározni-kérjük.

Kelt Nagyváradon, 1897. február 20-án.

Az igazgatóság nevében:

Sal Ferencz,

kir. tanácsos, ig. elnök.

Ezután a tisztviselők fizetése rendezéséről és az 50 éves évfordulóról szóló indítványok felolva-sása. A két indítvány a következő:

Tisztelt közgyűlés!

Mult évi üzleti jelentésünkben jelzett, ugy a tisztviselői létszám, mint a megállapított tiszti fizetések tekintetében igényelt változtatások tárgyában jelentésünket a szerzett tapasztalatokhoz kepest a következőkben van szerencsénk előter-jeszteni:

Javaslatba hozzuk a tisztviselő létszámnak vezérigazgató, pénztárnok, főkönyvelő, két tárca-tiszt, két segéd-tiszt és két gyakornoki állá-sokban leendő megállapítását.

A fizetések tekintetében Justh Károly, fő-könyvelő évi fizetését 1700 frtbau és 300 forint lakbér, összesen 2000 frtban, Könczey József jelzálog-tárca-tiszt évi fizetését 1400 frt és 300 forint lakbér összesen 1700 frtbau, Dániel Lajos évi fizetését 1200 frtban, a gyakornoki állások javadalmazását pedig ez idő szerint 600 frtban, a segéd-tiszti állások évi fizetését 800 frtban kérjük megállapítani.

Javaslatunk elfogadása esetében Justh Ká-roly, Könczey József és Dániel Lajos felemelt fizetéseiket f. é. márcz. hó hó 1-ső napjától ki-vánjuk folyósítani, a megállapított segéd-tiszti állásokat pedig a létező gyakornokok közül elő-léptetés útján az igazgató-ág által szükségesnek vélt időben betölteni.

Kelt Nagyváradon 1898 évi február hó 20.

Tisztelt közgyűlés!

Az 1897-ik évben a nagyváradi takarékpénz-tár részvénytársaság fennállásának jelentős-gtel-jes fordulópontjához érkezett, mivel majus hó 1-én 50 éve lesz annak, hogy intézetünk a Zöld-fa utcában a hajdani Kovács Frigyes (intéze-tünk első pénztárnoka) jelenleg a Mayer örökösök tulajdonát képező házban, kis két szobás hely-ségben működését szerényen megkezdette.

Nem szándékozunk ezen nagyfontosságú for-duló ponttal ma bővebben foglalkozni, hanem arra kérjük a tisztelt közgyűlést, hogy határoz a el, hogy az intézet felszázados multjának méltó megünneplése czéljából az év folyamán egy rend-kívüli dísz közgyűlés megtartását és ez alkalom-mal az intézet történetét tárgyzó munka ki-adását.

A dísz közgyűlés idejének és tárgysorozatá-nak megállapításával az igazgatóság megbizató-sát kerjük.

Kelt Nagyváradon 1897. évi február 20.

Az igazgatóság nevében.

Dr. Grósz Albert indítványozta, hogy a köz-gyűlés az igazgatóságnak szavazson jegyzőkönyvi közszózatot. Az indítványt éljenzessel elfogadták.

Napi biztosok: Bozóky Alajos, Fazekas Imre, Faliczky Viktor, Hering Sándor és Lopusnyi Gyula.

A „HETFOI ÉRTESSITO“ TÁRCZÁJA.

Az udvariasságról.*

— A „Hétfoi Értesítő“ eredeti tárczája. —

Irta: Pap Illés.

Udvariasak vagyunk; fiatal és szép hölgyekkel szemközt: mindig, eltérő esetekben: nem mindig. Ez nem szép, de nem is az én nézetem; azonban — fájdalom — igaz. Ha szép volna, de nem igaz, hasonlóképp kellemetlen lenne. Am val-juk meg, az életben nem jár mindig együtt a kettő; legyünk legalább most rajta, hogy találkozzanak, hisz' ugy is állandónak és általánosnak kellene a kapcsolatnak lennie!

A kapcsolatokról és az elvekről a költők mű-veik elé szókat, azaz előszókat szoktak írni. Saj-nálatomra nem vagyok költő, nincsennek műveim, (még kiadatlanul sem) így előszót sem irhatok, de valamelyes előhangot a következőkhöz én is meg-zendíthetek, sőt talán tartozom is vele egy ke-vessé. — Tudtukra kívánom ugyanis Önöknek t. hallgatóim adni, hogy elmékedésemmel nem óhaj-tok semmiféle határsértést elkövetni. Mindenkinék mesterségét tiszteltem, jogait becsülöm, különösen pedig a táncz- és egyuttal illemprofessor urakét. Így hát távol maradok minden gyakorlati paed-a-gógiaiól és kit sem jogosítok fel önök közül t. hallgatóim, hogy tapasztalataimból, itéleteimből, melyek számára szives figyelmüket igénylem, csak egyet is valamely élő alakra akarjanak vonatko-ztatni. Ez mind csak theoria; nem német theoria ugyan, de azért lehet helyes, vagy helytelen, mintha

* Felolvastatott a Bihar megyei Kör ez évi hang-versenyén.

csak az volna; ám a szürke és a zöld színtől óvjál meg, ó minket, e körnek jó szelleme! Most és mindenkor: ugy legyen!

Első és egyetlen al-, de legfőbb czím:

Csókélmélet.

Szíves eszedelmükkel, tisztelt hölgyeim és uraim, ne riadjunk vissza egy kissé a természet-rajzi módszertől. Kutassuk tárgyunk: a történet eredetét. A k. szülők és testvérek, a születés helye- és idejének, az érvényesülés módjának, az uralkodás területének kérdései jó ismerőseinkről való társalgásunkban — és méltán — igen nagy helyet szoktak elfoglalni. Tegyük most is ugy, mintha barátunkról, vagy barátnőnkéről volna szó, . . . különösen az utóbbiról . . . kerüljünk mögéje egy keveset és suttogjunk róla; van mit, mert a fáma harasztja sokat zörög. Pedig régi szóval: nem mozog a levél, ha nem fuja a szél . . . De sivit . . .

Gyönyörű, bűvös-bájos világ volt az a sötét középkor: Üldözték a hitetleneket és imádták a nőket! Vérontás megfertőzte a kezüket és — a hölgyek szolgálatában megtisztultak! Daliás vitézek, ragyogott a szemük a tüztől, villogott a kardjuk a fényben, léptük alatt rengett a föld, ugy járultak tömegesen a király udvarába és ott letették a hűségüket, a lovagi fogadalmat, védik a gyen-géket: a nőket. Irto harcot fogadtak az eretnek-ség ellen és oda siettek a fényben ragyogó höl-gyekhez és leborultak elibük. Ott a királyi udvaron, a hogy lovagok lettek. Majd öldököltek és vissza-tértek a várkisasszonyokhoz meg a porleányhoz és daloltak a harc szenvedélyeiről és a béke küzdel-

meiről, a melyeket az ő szívükkel vlnak meg. Ott az udvaron, a királyi és lovagi udvarokon ragyog-tatták imádasukat és így „udvarol“ ma az ifuság és e miatt „udvarias“ ma az emberiség. Páros viadalra keltek a szerelemért és diadalt arattak a győzelemért; vivó keztyűjükbe simult egy bájos női kéz és vigan daloltak a béke küzdelmeiről, vállukra borult egy női fej és éneket mondtak az igazságról, a megholtak szeme pedig csak irigen szegeződött feléjük. Így volt ez a királyi udvarok-ban és a lovagok udvarházában, néhány évszázad el-ötte, a mikor még a nőknek nem fájt, hogy azért védik őket, mert gyengék és azért imádják, mert szépek . . .

Ha a középkor nőimadására gondolok, meg-bocsájtom minden sötétségét. De ma nem imádjuk sem a nőt, sem istent, tagadjuk a szerelmet, hird-etjük a józanságot, világozságot, haladást és a mellett a sötétség sem derült fel. Ma is üldözünk, csakhogy Mannlicher és gyorsan ölü ágyu váltotta fel a máglyát. A pusztítás helyén nem látszik a visszataszító romok füstjét, nem érezzük a füst pusztító páráját. Szellemesen gyilkolunk és a szabadelvűségnek, szabad gondolkodásnak, haladás-nak jegyében . . . nem ugyan a testet, csak: a lelket!

Ledöntöttük a régi istent, de ujat nem tudunk a megürült trónusszékre ültetni, mert, mit oda-helyeztünk; — csak — bálvány: az önérdék, az egyén érvényesülése. Immár nem imádjuk a nőt-csak foglalkozunk velük és még legfőlebb — fele-ségül vesszük. Bonczoló kés alá tűzzük a lelkét, egyéniségét és ha hívó, azaz naiv, mulatunk rajta, ha kételkedik, akkor „blazirt“ gáncsoljuk.

Ám a bálványt hiában emeltük istenné . . .

„Orvos Isten kegyelméből.”

Nagyvárad, febr. 21.

(Δ) Ne legyünk ez egyszer törvénytudók. Ne törődjünk azzal, hogy melyik hatóság mily körben „illetékes.” Képzeld, hogy egyszerűen gondolkodó emberek vagyunk, akik józan eszünkkel és nem paragrafusokból szeretünk megmagyarázni oly dolgokat, melyek érthetetlenek előttünk.

Nos, van a váradai szőlőhegyen egy jámbor, kegyes életű férfiú, akinek nagy az ő tudománya és még több a vágott dohánya. Ez a férfiú büszkén mondá magáról, hogy: — Én Isten kegyelméből vagyok orvos, míg a doktorok csak a diplomájuk révén.

Mi nem szívesen kerülünk konfliktusba a legfelsőbb égi hatalmassággal, de bátorodunk mindazáltal azon alázatos véleményünknek kifejezést adni, hogy Németh Sándor mégsem nem tud gyógyítani.

Persze, hogy felzudul majd a csodásképen és módon felgyógyultak sokasága és valamennyi a fejéhez vágja mankóját, melyet a hegyi doktor tett csodatevő gyógyításával fölslegessé a számukra; csak hogy kár, nagy kár, hogy a halottak nem kelhetnek föl és nem érvelhetnek mellettük . . .

Nem szaporítjuk továbbra is a szót, ki mondjuk azt, amit ugyis tudunk, hogy Németh Sándor működése egyenest arculcsapása minden kulturának. Ezt belátja minden hivatalos hatóság.

Azt hinné tehát az ember, hogy Németh Sándor egy szép napon egyszerűen eltovábbítja a város területéről „per sub.”

De nem így történik. A járásbíróóság elítéli Németh Sándort 50 forint pénzbüntetésre és eltiltja a gyógyítástól. Németh Sándor pedig gavalléros tempóval vágja ki az 50 frtot és — gyógyít tovább.

Aztán a rendőrség lép közbe és elkezd kobozni a hegyi doktor lakásán. Bizonyos napokon megjelenik a hegyi-doktornál egy rendőrbiztos és zsebrevág egy néhány orvosos üveget, amelyben gabona-pálinka van. És Németh Sándor — gyógyít tovább. Nem értek a gondolat-olvasáshoz, nem

tudok embertársaimnak a zsebébe sem látni, nemhogy a veséjébe tudnék, hanem azt azért el tudom képzelni, hogy „hogy nevet-het magában a hegyi doktor, mikor kies kástélyába visszavonulva kacagja a künn-rekedt és hasztalanul csaholó Rendet.

Hauptmann Gerhart új drámájáról.

— Irta: Róna Béla. —

A Takácsok szerzőjének neve újra bejárja a művelt világot. Mintha ez a nagy elismerés, melylyel a Di versunkene Glocke-t fogadják, egy soha senkinek nem adott fényes elégtétel akarna lenni a költőnek, a kit a magát kritikusan föltolt német császár elüt a Schiller-díjtól. Valóban ritka összhangzó a dicséretnek új darabja körül. Kritika és közönség magasztalással szól róla; a modern házasságtörő drámákhoz szokott színházi publikumra a költészet őseredeti egyszerűségével hat ez a német rege-dráma, a minék a költő darabját nevezi.

Hatalmas, nagy alkotás ez. Az újabb német irodalom ama termékeinek egyike, melynek kiváló volta örök időkre szól. Miesoda különbség a Takácsok és Az elmerült harang között. Amabban a szociálisztikus eszmék rideg, de akaratunkat lebíró ereje; ebben a költészet, egyszerűségének egész bájában, egész ragyogásában. Ott a realizmus megnyilatkozásának nyers képében; itt a naivitás a maga fönséges szépségében. Pedig Az elmerült harang is, a legtisztább realizmus tükrözője. Henrik mester és a tündérláng szerelme nem a romantika vesszőparipája: a holdkoros, érző szerelem. Hisz nem fiatal ember már; neje is van, gyerekei is vannak s arczán a napi munkában szerzett ranczok keltenek iránta részvétet. Tehát a körülöttünk nyüzsgő sokaság közül való egyszerű, kerges tenyerű munkás, akiben tán csak az idealizmus több egy-egy alkotása iránt, mint kenyérért kiáltó társaiban.

Az elmerült harang a kötelesség drámája. A szeretet és szerelem harcra, melyben az egyszerű a morál lett a győztes. Érdekes ennek a szociálisztikus eszmékkel teli szellemnek Pál-fordulása. A modern nagy irodalom egy sajátos jelen ége meglepte őt is: visszatérése ez a napi élet mocsaras levegőjében meghűzött muzsának a poézis régi derűs, sugaras világába. A drámában, a regényben kezdjük megenni a közönséget, a mindennapit; bukott asszonyok, léhűtő férfiak körül bonyolódó problémák kevesebb érdekléllel vannak s ha művelzetet keresünk, a régi nyomokon indulunk. Az élet porfelhőiből a költészet tiszta légkörébe vágyódunk. Itt mozog Gerhart Hauptmann új darabjának a cselekvénye.

A darab kiinduló pontja voltaképpen a második felvonás: kodves, egyszerű idilje a harangöntő

mester családi életének. Magda asszony éppen gyermekei körül foglalatoskodik s a templomba menni van készülöben. De ime hozzák az erdőn aléltan talált mestert. Zokogva borul rá a hitves, akit a lelkész a hit malaszjával vigasztal.

A nép visszavonul, férj és feleség magukra maradnak. Következik egy gyönyörűen megírt jelenet. Henrik mester magához tér, de nem a régi szeretettel öleli szívére hitvesét. Ami ennek az oka, az az első felvonásban történik. Henrik mester elkészült a haranggal, melyet a völgyi templomba volt viendő. Szép volt a harang, a mester nagy szeretettel dolgozott rajta.

Mi szépen szól majd hegyen és völgyön át! De a hegyek tündérei haragszanak a harags; hova meneküljenek majd bántó hangja elől? Elmerítik a tó fenekére. Mestere félajultán kerül a színre, melyen imént tündérek játszottak s a szépséges Rautendelein pillangót kergetett. Ajultán felszik, mikor Rautendelein jó, a kinek jelenléte újra magához téríti. A szép vörös haju tündér megejtí szívet s az is szerelemre gyulad a szép halvány arcú férfiéért. Mikor pedig azt a fiaubeliek, kik keresésére indultak, hazaviszik, ott hagyja tündéri világát, az érte epedővízi királyt és megy, megy szerelme után. A mester házához epret áruoló leánya képében állt be akkor, mikor felesége a javasasszonyhoz készül. Henrik és Rautendelein magukban maradnak. Lázás vágyódással látja az ébredő mester maga mellett az igéző tündért s új életre kelve követi új világba. A visszatérő Magda aki az imént férje szerelmi hánykódásait a beteg lázképének vélte, most férjét talpon, egész magánkülső boldogságban látva, szerelemittasan fölkiált: Ó é! Ó é! Te drága, Henrik!

A harmadik és negyedik felvonás a mester új otthonába vezet. Tj tervek fogamzanak benne új életében, a tündér oldalán. Ujra a régi munkakedv duzzad ereiben s az őt megtéríteni jövő lelkész sötét jóslásai hidegen hagyják, mert hisz Rautendelein oldalán élete boldog. De már alásva nyugalma. Míg ő új otthona fölépítésén fáradoz, emberek és tündérek összeütözköznek ellene. Magda asszony bánatában a tóba öli magát s a hánykódó mester képzetében sötét látományok jelennek meg. Kis gyermekei jelennek s kenyeret kérnek apjoktól; a tó fenekén elmerült harang bugását hallja, melyet felesége szólaltat meg. Ebben a kínos vergődésben világosan látjuk a szeretet és szerelem hatalmas harezát; a képek oly erőt vesznek lelkén, hogy elrohau s otthagyja a kétségbeesett tündért. Ő visszatér az emberek közé, de lelke nyuga már oda; Rautendelein pedig a vízi király felesége lesz és sötét vigasztalanságban fogja le a haldokló Henrik mester szemét.

Ebben a halvány képben, melyet a dráma-cselekvényéről adtam, távolról semvázoltam a költemény ragyogó nyelvbéli szépségeit. Egyes jeleneteinek hangja, világa, Göthe tökéletes ségével hat

Az atheista is beleesik az istenimádásba, és a sivár bálvány sem tud úgy magához kötni bennünket, hogy a női szépség el ne hajlítson. De beljebb alig látunk, hiában kutatunk, vagy hiában látunk alig kutatunk.

A lovagi fogalmak helyébe pedig a socialis kérdések léptek és a köznek haladását az egyén érvényesülésében keressük. A bálvány szilárdon áll, ha olykor el is hagyjuk, az isten pedig a küzdők sorába szállt alá. A nő immár nem az imádat tárgya, nem a küzdelem célja, de a cél munkása. A lét harcában egyéniségének érvényesítésére utaljuk és ebben nemes és önzetlen gondolkozásunkat szeretjük láttatni. Mintha bizony e miatt nem szemrehányás illetné a férfiakat, hogy a gyengének tartott nő segítségére szorulnak.

A mult istene imigymár a küzdő porondon aratja a babért, de ezt is megakarja keseríteni a hatalmas férfiú, a ki immár nem lovag, hanem harcos, sőt versenytárs, kit elszédít a hatalma!

Igénybe veszi, kihasználja, mégis gyengélli a képességüket, erejüket és megkivánja az alázatoságukat, előzékenységüket, a miért van erejük és lelkük dolgozni . . .

Ennél a modern felfogásnál pedig többre becsülöm a barbár lovagszokást: öldökölni az eretneket és bámulni a gyengéket . . .

És ezért ne nehezeltjenek, igen t. hölgyeim, mert itt a gyengeség az erő. Gyengék a testi munkára és arra az alacsony gondolkodásra, mely az érdekekharczának főmozgatója és a sikernek egyik záloga. Amint hogy látjuk, hogy a férfiak előrehaladásában ennek hiánya nagy gát. Nem akarunk moralizálni, de így van.

Am az érem másik lapján is látunk egyetnást. Azt, hogy maguk a hölgyek egy része félreértette

a dolgot: a szükségét előnynek nézte és a mi tért az anyagi kényszerűség követelt, ki akarják szélesíteni bizonyos vélt előnyökkel. Hajlandók belevegyülni a politika posványos utvesztőibe, mintha nem jobb volna, ha férjeiken és apáikon, no meg másokon érvényesítik befolyásukat jelöltjük érdekében! Nem kellemesebb e a férfit elhódítani saját pártjukra??

E törekvések pedig tévesek, mert hozzá járulnak ahoz, hogy a nőt tulajdonképpeni hivatásától elhódítsák és kietlenné, zorddá, fonákká tegyék a nők és férfiak viszonyát egymáshoz.

Csak ebből birom megérteni egyik kiváló pénzintézkedésünk rendelkezését, mely azt kívánja paragrafusba foglalni, hogy a hivatalnoknő nem nő, de alárendelt. Holott világos, hogy bármely lovagrend tulajdonosa, még ha bankelnök is, tisztelettel tartozik a nőnek, még ha hivatalnok is!

Nem vagyok a nádor utcai hitelbank részvényese és így nem vezet semmi animozítás a gizellatéri intézet és vezetősége ellen. De Lánzy ur bankjában sincs számlám, melyet felmondhatnának és így mi sem akadályoz meg véleményem őszinte elmondásában.

A katonai fegyelmet is szeretem és nagyra becsülöm a hadseregénél, de itt szintén többet ér a lelkesedés, valamint a bankókba is fontosabb a munka pontos elvégzése, mint a bókolás és végre is nem az a fontos, ki köszön, de hogy kit köszöntenek. A kis strazisztanő sokkal érdekesebb és nevezetesebb alak az igazgató és főtanácsos uraknál; alkalmasint több munkát is végez, mint ezek. Mindenek lelet pedig nő, még mikor számokat rajzol és az írógép billentyűit kopogtatja is. Csak oly tiszteletreméltó benne a nőiség, mintha a fehér salonban Bösendorfor ébenzongorájának elefántcsont

billentyűin Chopint játszaná, vagy akár a jámbort! Legfelebb a jó izlés különbözteti meg őket: t. i. a Chopint és jambot játszó salonhölgyeket!

E pár szóval nem egyes személyt akarok érinteni, mert az a hirhedt rendezel csakugy megteremhetet volna valamely más társasági irodáiban is. A dolognak a lényege fontos, mert e példa fényesen mutatja, hogy a hamis jelszavak hova vezetnek. A hölgyek ugyanis valami ideális nagy sikerül ünnepelek a nőemancipatio eredményeit és emelt homlokkal vállalják magukra a férfi kötelességeit és ezekkel együtt kérik a férfijogokat is. Legbensőbb, tiszta meggyőződés az, hogy itt nagyon téves uton járnak, mert ez nem a haladás kérdése, tisztán socialis ügy. És én valóban résztvevővel látok minden egyes hölgyet irodai asztal mellett naphosnant dolgozni, a midőn tudom, hogy hivatása egyedül a házi tüzhely ápolása. Hajdan a római köztársaságban az állam szent tüztét a Vesta-szüzek élesztették, őrizték állandóan és mielőtt háboruba indult a hadvezér, áldozott Vestának, a tüzhely istennőjének. A mai, individualista korban minden egyes család külön állam, melynek szent tüztét a háziasszony gondozza; ez a folyton lobogó tűz aczélozza meg a család hadvezérének: fejének erejét arra a harczra, a melyet ma szünetlenül vivünk.

Igen tisztelt Hölgyeim és Uraim! A nő hivatása a teremtés óta, a mióta a paradicsomtól megszabadultunk, — minő unalmas, tespedt élet is folynék abban! — mindig ez volt és mindörökké ez lesz. És innen a nő legfőbb feladata mindenkor a Vesta-láng ápolása lesz, a mi oly dicső, oly magasztos feladat, melyhez hasonló nincs több a természetben. E téren kell a nőnek áldásos tehetőségeit kifejteni és mivel évezredek hosszú sora óta

amint hogy Gerhard Hauptmann, az ő letűnté óta, legnagyobb alakja is a német irodalomnak. Az ut, melyen halad, a halhatatlanság; s ezen ma nagyon kevesen követik. Mintha az évtizedek óta eredetit nem termelő germán szellem egész nagyságában, őseredeti voltában jelenék meg Gerhart Hauptmannban. Csodálatosan erőteljes és gyöngéd, szenvedélyes és érzélgő. Rautendelein helye a Grätchenek mellett van. Az önfeláldozó, önzetlen, igaz szerelmek tiszta, végtelen bájos alakja. Bús lemondása pedig szívünk mélyéig ható. De a dráma többi alakjai is a legaprólékosabb részletkéig kidolgozva: a lelkész, a borbély, Magda asszony, de még de még a szomszédné kis szerepe is művészi intenciókra vallanak.

Az elmerül harang diadallal járja be a világot, hirdette a költészet régi ragyó korának eljövételét. A fiatal mester elő pedig, aki megnyitotta előttünk azt, készséggel nyílnak meg a Parnass kapui.

A regény pecche.

Leander, amióta fölcsapott regényírónak, bizonyos szenális allűröket öltött fel. A szakállát nem borotváltatja és a kalapja helyett a téli kabátját teszi a fejére nagy szórakozottságában.

Sőt most már tovább ment és tudja, hogy a zseninek mindent szabad, elhatározta, hogy e héten nem ad regényfolytatást.

Csak hogy az olvasók nem igen törődnek a Leander új elhatározásának indokaival, hanem regényt akarnak olvasni minden áron.

Beláttuk, hogy a regényt folytatni kell, ha török-szakad is. De viszont Leander hajthatatlan maradt, úgy hogy nem maradt más hátra, minthogy magához Ideoday Edömérhez forduljunk.

Feketébe csaptam magam*) és fölkerestem a hőst lakásán.

Ideoday Edömér jelenleg csupán regényhősködéssel foglalkozik; leszámítva, hogy szabadabb óráiban borotválni szokott.

Hősünk, a ki a Leander regényén kívül jelenleg még 3897 magyar regénynek a hőse és így igen jó üzleteket csinál, szeretetreméltóan fogadott:

— Méltóztatik borotválkozni?
— Oh nem, mondtam én, csupán interjúholni.
— Hanem azért méltóztatassék leülni. Nos?
— Bocsánatot kérek, de talán emlékezni fog Ideoday ur életének egy sötét pontjára, amely . . .
— Pardon! Ejnye, hogy nincs nálam szivar . . .
Megkínáltam volna. Podig magam is szeretnék rágyújtani.

E szavaknál hősünk kérdő tekinteteket és egy darab narancshéjat vetett felém. Én megértettem és megkínáltam egy szivarral. Aztán újból hozzáfogtam az interjúhoz.

— Uram, meg kell önnek vallanom, hogy zavarban vagyok . . . Leander nem folytatja a regényét,

*) „Csaptam magam“ kissé szokatlan kifejezés. de tényleg ez az egyedüli helyes, mert hogy a fekete ruhámat kiváltassam, a másikat kellett becsapni.

mindig ezt mivelték a hölgyek, egész szervezetük és helyzetük ehez a feladathoz simul. A miveletlen kor rabszolgaságából magasan kiemelkedett a nő: szellemi ereje utat tört magának, az egyenjogúság és egyenértékűség magaslatára. Amde ez nem azt jelenti, hogy: mert megvan rá a nőnek képessége, azt az élet harcában fel is kell használnia. Oh nem; a férfi küzdjön, a nő csak a pihenésről gondoskodik. Szelid lelke aranyozza meg a békés otthon melegét!

Nem hiszem, hogy ez utóbb elmondottakat bárki is kétségbe merje vonni, így hát kénytelen következtetésemet is magáévá tenni: a nő csak nő, semmi egyéb; ha hivatalnok, akkor is első sorban nő, mert élete célját eszmények képviselik.

És a mennyiben ez így van, csak természetes, hogy e teremtést, a kinek az a feladata, hogy a harczzal szemközt a békét, a küzdés ellenében a megelégedést, a viaskodással szemközt az önértéket, a tolongó zsvaj ellenében a tiszta törekvést jelentse, jelezze, jelképezze: kiváltságos helyzetben részesítjük. Jogokat adunk nekik és kötelességek alól felmentjük őket, mert csakis így szolgálhatják specialis céljaikat. Megkíméljük őket terhektől és megvédjük támadásoktól, mert mindezek útjában állnak annak az inkább szellemi, helyesebben: művészi irányú tevékenységnek, a mely szerepe a nőnek a természet életében van. És méltán oltalmazzuk és joggal tüntetjük ki őket, mert ez egyéni értékük is megilleti.

Mindez, igen t. Hölgyeim és Uraim, a legvalószínűbb realizmus, de ha paradoxon is, én megtudom érteni és különösen érzem azt a gondolatot, hogy a tiszta realizmus valódi idealismus.

a közönség izgatottan várja a további fejleményeket, kénytelenek voltunk önhöz fordulni, hogy lenne szíves nekünk felvilágosításokat adni: mi történt önnel az „Imbolygó Rögeszme“ kritikája után?

Hősünk litátotta a száját a lehetőség határai között és a multba merült vizsga tekintettel.

— Ija, igen, most már emlékszem! Miután láttam, hogy költeményeim nem tudok zöld-ágra vergődni, beálltam borbélynak.

— És aztán? . . .

— Aztán? Borotváltam, haját nyirtam és megházasodtam. Nőm Ideoday Edömérné, szül. Nyelvös Sara, gyermekem nincsen. A katonaságnál káplár vagyok, az évnegyedi adóval még hátralékos vagyok, politikai elveim a Kossuth-párthoz vonzanak. Egyébre nem emlékszem . . .

Most tudom már tehát, hogy miért nem ir folytatást Leander! A hőseivel ugyanis a versírás után nem történt semmi és így most már ő kénytelen valamit kitalálni.

Ez pedig nehezen megy persze!

K i a z ?

Írta: **To'nai Lajos.**

Kopott ruhás, de azért még elég peczkes, kemény járásu, tagbaszakadt, zömök ember sétálgatott a széles mozaik folyosón. Vastag, gömbölyű fejét egészen jól feltartotta. Azért-e, hogy eltitkolja állapota valódiságát? Vagy hogy ez már vérében volt?

Egy kis leánykának többször odakiáltott az előszobába, hogy be lehet-e már menni a papuskához?

A leány előtt visszának tünt fel, hogy az ő méltóságos edesatyját ilyen mesterember szerű egyéniség hogy merészeltet ily bizalmas czímmel illetni. Eleinte nem is méltatta válaszra, azonban a többszöri kérdezősködés után odavetette az idegenek:

— Hát ha be is lehetne menni, mit akarna maga?

— Azt mondja meg, galambocskám, van-e ott valaki? Mert . . .

— No mert?

— Mert akkor nem alkalmatlankodom.

— Maga ugy-e kéregető?

— Az is, nem is.

— Hogy?

— Kis leány, minek busitaná az ártatlan szivecskédjét egy . . .

— No egy? Csak mondja.

— Nyomorult ember érdektelen ügyeivel.

A leány lesütötte a szemét. Érezte, hogy az ismeretlen nagyon nézi.

Igen t. Hölgyeim! Ne tiltakozzanak Önök a kiváltságos helyzet ellen, mert e kiváltság nem privilegium, de tevékenységük, hivatásuk záloga!

Ne kívánjanak Önök magunknak részt az élet harcából, mert az Önök feladata: a béke terjesztése, a béke fentartása!

Ne akarjanak kenyérért küzdeni, a midőn benső jellemük arra utalja és hogy Önöket teszi képekké arra, hogy a munka megszerzett keserű kenyerét megédesítsék!

Ne óhajtsanak Önök városok élén polgármesterek, ország élén a hon anyái lenni a mikor hasonló és sokkal áldásosabb működést fejthetnek ki a házi oltár körül, a hol nincs kormánypárt és nincs ellenzék, legfőleg az Önök egy személyében! itt nem fogják Önöket árulással vádolni. itt nem fogják Önöket önző célokkal gyanúsítani, mert tudni fogják, hogy az Önök java a család boldogsága!

Végül is csak az a város képviselője, a kit Önök akarnak, — hisz jól tudják! — és így egyéni képességük, valamint nemes ambíciójuk eléggé érvényesült.

Most pedig, halljátok ti, Urak!

Védjétek a nőket mindenki, legfőképpen önmaguk ellenében! Tiszteljétek őket, a mint megérdemlik, legyetek figyelmesek irántuk, még ha tiltakoznak is ellene, szolgáljátok őket szeretettel és odaadással, harcoljatok a nőemancipatio haladás elmélete ellen, hadd lobogjon áldást terjesztően a házi tüzhely Vesta-lángja és ragyogja, be házi oltárunkat: az imádott nő arcáját, ott fakad a legszebb, legbüvösebb áldás: egy édes önzetlen csók!

— Várjon, ne menjen. Már régóta itt jár-kél. Bemegyek apához.

— Apa, valaki keres.

— Kérlek, Imre, maradj még. Ki az az ember, Etel?

— Ha tudnám.

— Kérd el a jegyét.

— Ah, nem olyan ez, hogy névjegygyel járjon.

— Hát akkor várhat még.

— Nem, apám, úgy láttam, hogy egyszer sirt is.

— Óreg?

— Mint apám és Imre bácsi. Ahhoz a képhez ott nagyon hasonlít, — bökött a kis leány ujjával egy aranyos keretben pompázó fotografia felé.

Szép ifju embert ábrázolt a kép, hosszú, német diákos, válat verő hajjal, pápaszeggel, büszkén felvetett bajszatlan ajkakkal. Egyik keze, melyen bőven ragyogtak a gyűrűk, mellére volt fektetve, a mint az igen ünnepélyes percekben szokás. Az aláírás kacskaringós betűkkel így hangzott:

„Simon Ernő legkedvesebb barátomnak, ki mint szegény fiu, oly jó volt, hogy minden vakációját szüleim házában töltötte az én igaz örömmömre, boldogságomra. Kedves Ernőm, mindenem a tied. Barátságom a sirig, óh, azontul is tart Ki eddig oly hü árnyékom voltál, reményem a sir porába is elkisérsz. Jéna, 1874. május 12. Feketeváry József.“

— Ki az a kép? — kérde a kis barna ember.

— Eh . . .

S az apa egy mozdulattal leakasztotta a képet és félrelökte az ujságokra.

— Csak nem . . .

— Igen Feketeváry.

— Kérlek egy perczre.

Elovesta.

— Érdekes. Tudod, hogy ez az ember megbukott?

— Valamit hallottam.

— Az apja állt vagy félmillióig.

— No addig éppen nem.

— De roppant bolondul szerette a fiát. Tanulótársak voltunk Kecskeméten. Én rongyosan jártam, ő bársonyban, én egyszer is alig ehettem napjában, őt a sors tejben-vajban fűrésztötte. Tudod e, hogy roppant gazdagon nősült?

— Tatáról.

— Pápáról. Kapott a feleségével egyszerre százezer flört, sz-áé-ezzerr flö-ört . . .

Simon ur gunyosan mosolygott és forradásos nyakát, — melyet a jólétnak indult kövérség se tudott eltitkolni, mint a szerencse a czudarságot, szivtelenségét a hogy-nem tudja, — ide-oda tekergette.

— Mit bánom én, — mormogá. — A hogy vetett, arasson.

— Tudod, hogy a kőbányai telepe már eluszott?

— Tőlem akár fölakasztatja magát.

— Tán meghasonlottatok? Ugy tudom Jénában az ő pénzén tanultál.

— Azaz, a hogy vesszük. Én dolgoztam ő fizetett.

— De ő nagyon-nagyon ragaszkodhatott hozzád.

— Azaz, tetszett neki, hogy én alázatos szolgája voltam s minden nagyuri szeszélyét eltűrtem. Én már akkor is pályámhoz hordottam a homokszemeket, készültem az egyetemi tanárságra. No és ma egyetemi tanár vagyok.

— Tudod-e, hogy . . .

— Barátom, jegyezd meg, hogy engem egy bukott ember sorsa nem érdekel. Én ma is herczeg Kukorinszkyval sétáltam óra hosszat, tegnap még gróf Zichy Álmos szépelgett feleségemnek, de hogy, pedig tudod, hogy Elizt még a jóakarát sem mondhatja valami bájosnak. De a gróf urnak a fiai miatt szüksége van reám. Én, én, bocsáss meg és bo-

császon meg nekem a világ, a barátaimat nagyon megválogatom. Az én házamba egy szegény koldusokon is a lábát be nem teszi. Elég ideig ettem a nyomoruság kenyerét. Hitet változtattam, de felküzdöttem magamat a csucsra. Akadémikus vagyok, igen; háziur vagyok a feleségem után, igen; tiz bizottságnak vagyok elnöke, én, a ki kölyök-koromban a veszprémi dombokon batyut hordtam a hátamon de fölksztam.

— Nagyszerű kárriért csináltál, az igaz.

— Mindenki csinálhat, a kinek esze van. Mi?

Hogy engem rossz embernek tartanak, egy komisztrébernek? Tessék. Szeretném látni azt az embert, a ki ezt nekem szemembe merné mondani.

— Apa, — esedezett a kis leány, — beereszthetem azt a szegény embert?

— Ha téged, Imre, nem zseniroz . . .

— Oh engem nem.

— Elöttem hiába hazudozik, forgatja a szemét. Én senkin nem könyörülök, én filantrópiával nem foglalkozom, az én szakmám az élet. Ereszd be azt az embert.

Simon ur hirtelen elrakta a drága szivaroskataluját és néhány igen olcsó szivart vett elő. Három-négy törött darabot — művészi rendetlenségben — odaragasztott egy asztalra . . .

Majd odahelyezte legújabb röpiratait, könyveit s azokat a lapokat, melyekben cikkei voltak.

Haját tudós modorban eligazgatta s így teljes készüléttel várta a bukott barátot.

Halk kopogás után az be is lépett.

— Szervus, — ugrott a kopott szegény ember felé a régi tanuló társ, a kis barna emberke, míg Simon ur, az egykori mentor, mint a ki nyársat nyert állott begyesen.

Hol kezdje a tönkre ment ember gyarló védekezéseit, mit tegyen, hogy nyomorult lelke háborgásait eltadja?

Semmi sem oly nehéz, mint alázatosan állani

az előtt, ki egykor boldogabb napjainkban a talpukat nyalta.

Feketeváry József urnak egy szó nem tudott ajkára jönni.

Simon ur nem szólt.

Várt és nézett. Gyönyörködött.

A felkapaszkodott koldus végtelen kéjt érez abban a helyzetben, mikor egykori irigysége tárgyát mélyen a lába alatt látja.

A sors is ad elégtételt és többször a hitványoknak, mint a nemes szívűeknek.

Végre is a bukott ember tette meg az első lépést a közeledésre.

Kitárt karokkal rohant, mint egykor Jénában, a siring hű jóbaráthoz.

Simon ur illeteljesen félreált.

— Kérem, — hasítá erős hangon.

— Nem ismeresz?

— Én az egész Pestet nem ismerhetem.

— Ernő, de engem.

— Nem tudok emlékezni. Én tudományokkal foglalkozom. Most is ép egy nagy művet írok, melyben össze akarom törni — Vámbéryt.

— De azt csak tudod, ki vagyok.

— Szemeim gyengék.

— De szived!

— Azzal senkinek semmi köze.

— De nekem!

— Én adóssa senkinek nem vagyok.

— Talán. Az én apám tanított ki.

— Engem sokan tanítottak, de mindenkinek megszolgáltam.

— De a mult, az ifjukor, Ernő . . .

— És a szegény embernek sárgás-barna arcán végig ömlöttek a könyvek.

— Hát minden bukott ember így jár? Hisz én még fölemelkedhetem. Most egy óriási konczessziót, — igen hisz azért jöttem hozzád, hogy föl-

ajánljam régi barátomnak a szerencsém felét, de most, — de most . . .

Simon ur hidegen kinyitotta tárczáját s pár apró kaliberű bankót göngyöltett össze.

Átakarta nyujtani.

— Nem fogadom el. De légy társam.

Gunyos hahota csattant föl e naiv ajánlatra Szavak, sértegető kifejezések, szemrehányások váltották föl egymást, mire Simon ur felesége be-szaladt.

— Akkorára már a bukott ember kítántorgott.

— Ki volt az? Ki az? — hörgé sikoltá a megrémült nő.

Ki az?

A kinek nem szokott neve lenni.

Feljelős szerkesztő és laptulajdonos: **Sarkadi Ignác z.**
Főmunkatárs: **Rácz Mihály.**

Jelzálogkölcson

és
birtok-forgalmi intézet.

Jelzálogkölcsonök házakra, birtokra, a valódi becsérték $\frac{3}{4}$ részéig 20—60 év közötti időre **készpénzben**. Csekély kamattal tőke is törlesztetik. Lebonyolítás a legrövidebb idő alatt.

Semmi előleges költség!

Felvilágosítással **díjtalanul** szolgál:

A „MERKUR“

Általános Kereskedelmi Kalauz
Harsányi Soma 92 16—0

ügynökségi és bizományi irodája

Nagyváradon, Piacz-tér, Kurländer-ház.

Uj üzlet! a „GOMBKIRÁLY“-hoz! Uj üzlet!

„A GOMBKIRÁLY“-hoz.

Czillér Imre és Társa

rövidáru-üzlete Bazár-szoros és Bémer-tér sarkán (Mayr-ház.)

Előzékeny és pontos kiszolgálás!

Van szerencsénk becses tudomására hozni, hogy **Nagyváradon** Olasz Bazárszoros és Bémer-tér (Mayr-házban) márczius hó 1-től

rövidáru és divatkereskedés
nyitunk.

A fővárosban éveken át szerzett tapasztalataink jó hírnevünk és a rendelkezésünkre álló alap feljogosítanak azon reményre, hogy tisztelt vevőink kívánságait pontosan s a legmegtányosabban teljesíthessük.

Mi teljes igyekezettel azon leszünk, hogy megelégedésüket minden tekintetben kiérdemeljük.
Egyedül főraktár **Ludwig József** römerstadt vászon-áru gyáréből.

Kiváló tisztelettel

CZILLÉR IMRE és TÁRSA.

Kötött harisnya és lábtyű a híres 6 szálú „Hausfrauen-Garn“-ból.

Ma hétfőtől kezdve,
Louongo Franzesko olasz Jambó-
daltársulata
 a „**Korona**“ kávéházban
 tart előadást.

Egyetemes orvos-tudor.
Dr. BARNA ÁRMIN
 kőr orvos
 lakik: Kolozsvári-utca 29.
 (Feldheim-ház.)

Uj varrógép raktár.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy
 újonnan berendezett üzletembe a **legjobb és**
legolcsóbb

varrógépek kaphatók.
Családi Singer varrógép
 32 frttól feljebb.

Valamint:

Wheeler-Wilson, karikahajós, Vibrating
 és más különleges varrógépek.

Ugyszintén **alkatrészek** eladása.

villanyos csengők és Telefonok fel-
szerezése.

Minden rendszerű varrógép pontosan és jutányosan
 javíttatik.

Becsés pártfogását kérve, tisztelettel:

Feigenbaum H.

Kert-utca, Ipartestület háár mellett

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

2046 - 1897.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rkapitányi hivatala mint
 I-ső foku iparhatóság részéről ezennel közhírré
 tétetik, hogy Klein M. zálogüzlet tulajdonos az
 iránt folyamodott e hatósághoz, miezerint Nagy-
 váradon Kossuth-utca 9/7. sz. háznál levő tu-
 lajdonát képező zálogüzlet Klein Miksa és fia
 Klein Sándorra átruháztassék.

Felhivatlak ennél fogva mindazok kiknek
 ezen zálogüzletbe értéktárgyaik vannak elhelyezve,
 hogy ezen hirdetmény kibocsátásától számított
 60 nap alatt zálogtárgyaik rendezése és kiváltása
 iránt intézkedjenek annyival is inkább, mert ezen
 határidő elteltével Klein M. zálogüzlet átruházása
 iránti kérelmének — amennyiben az 1881. évi
 XIV. t. cz. 1. §-ában foglalt követelményeknek
 elég tétetnek — hely fog adatni, s nevezett a
 további felelősség terhe aól felmentetvén, a zá-
 logüzlet Klein Miksa és Klein Sándorra átruház-
 tatik, kik azután a kikötött határidő elteltével
 visszamaradt zálogtárgyakat saját czégük alatt
 ugyanazon felelősséggel és biztosíték mellett tar-
 toznak tovább kezelni.

Nagyváradon, 1897. február 9.

ifj. Rimler Károly,
 rendőrkapitány.

248

Uj fűszer-, csemege-, illatszer- és pipereáru-kereskedés

Tisztelettel hozom a mélyen tisztelt közönség szives tudomására, hogy

Moskovits Szidor utóda

czég alatt **Nagyváradon (Szent-László-tér)** egy rég érzett hiányt pótolandó

illatszerek és pipere-czikkekből

álló **üzletet** nyitottam.

Nagy választékban tartok raktáron bel- és külföldi pipere- és illatszereket eredeti cso-
 magolásban, kaphatók továbbá kenőcsök, pipere-szappanok, hajfestő-szerek, hölgyporok
 (poudre), mosdóvizek, fogporok, fogkefék, Odol- és különféle szajvizek, szoba-illatok stb.
 valamint legfinomabb orosz és chinai theák, thea-sütemenyek, rum, cognac és gyógyborok
 chokoladé és Cacao, gazdasági czélokra carbolok és fertőtlenítő szerek a **legjutányosabb**
árak mellett.

A nagyérdemű közönség becsés pártfogását kérve, maradtam

teljes tisztelettel

Moskovits Szidor utóda.

Vidéki megrendelések a leggyorsabban és legpontosabban eszközöltenek.

ALAPITTATOTT
 1874.

LASZKY ÁRMIN

ALAPITTATOTT
 1874.

könyvnyomda, könyv-, zenemű-, papir-, író- és rajzszer
 kereskedése

a „**SZABADSÁG**“ politikai napilap kiadóhivatala,

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca

tisztelettel értesíti az olvasó közönséget, miszerint a már 23 év óta fennálló könyvnyomda
 és papir nagyrakárával kapcsolatos

MODERN ANTIQUARIUM

KÖNYVKERESKEDÉSEBEN

az összes legújabb és legjelesebb irodalmi termékek
 mélyen leszállított áron kaphatók.

Ingyen és bérmentve minden irodalom-barátnak készséggel megküldi a
 raktáron levő különböz művek jegyzékét.

Felhívás!!!

A n. é. közönség b. figyelmét felhivom hogy a volt Szt. László-téri „**Prófétához**“
 czimzett fióküzletemből a megmaradt

árukat, mig a készlet tart

a Bémer-téri üzletemben elkülönítve egy külön osztályban

rendkívüli leszállított árakban

tovább is **kiárusítom.**

E kedvező és igazán ritka alkalom kihasz-
 nálására a t. vevő-közönség b. figyelmét felhivom.

Kiváló tisztelettel: **Ifj. KOHN SÁMUEL.**

171 5-5